

A Carn !

**Publicació electrònica
d'Història Militar Catalana**

I Època Any I núm. 2 Setembre de 2006

Sumari

4 - EDITORIAL: *Barbàrie a Palestina*

5 –Munició pètria de propulsió manual, eo cop de pedra

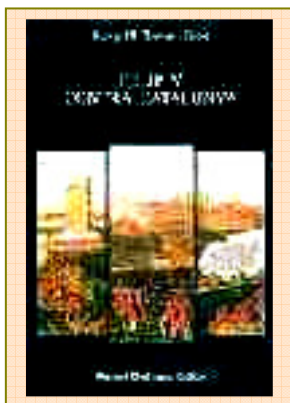

10 – Miquelets, preveres i rectors a la diòcesi tortosina.....

14 – El Nen de Prades

18 – NEWS

21 - LLIBRES: La marina de guerra catalana medieval.....

La repressió de Felip V
contra Catalunya

La Guerra Civil Espanyola
a 62 pobles de Tarragona

30 – La *Gazette* francesa

EXPUGNARE OPPIDUM: El setge de Condé (Lleida, 1647)

A la Historia Militar catalana hi ha hagut centenars d'expugnacions (només a la Guerra de Separació, en podem comptabilitzar més de 150); una de les més cèlebres fou la que va sostenir el príncep de Condé (el futur Gran Condé) contra Lleida, el 1647. Com tot entès en història militar ja sap, hi ha, bàsicament, dos tipus de setges, el de bloqueig i el d'assalt. Les grans ciutats solien expugnar-se per bloqueig, amb gran quantitat d'efectius i molta paciència. Però hi hagué ocasions, en què la situació política i militar aconsellava intentar l'expugnació per assalt, essent un dels més vàlids exemples el cas de Tarragona (1644). El de Lleida, l'any 1647, també ho va ser. Però a més d'això, el setge lleidatà és atípic perquè la resistència de la plaça es basà en un element que molt poques vegades compta decisivament, un element que defuig de consideracions tècniques i conjuntures político-militars, i que, tanmateix, esdevé essencial. L'experiència, la personalitat, l'astúcia i l'audàcia del governador de la plaça, Gregorio de Brito Carvalho (1600-1648), es configurà, aquí com l'element pertorbador capaç de decantar la balança cap a un dels costats, en aquest cas, l'hispanic.

El setge que Lleida sofrí el 1647, era el tercer (i últim) que patiria dins de la Guerra de Separació. Abans que aquest, els hispànics havien pres la plaça amb Felipe de Silva (1644), i tot just l'any anterior (1646), el comte d'Harcourt havia fracassat a l'intentar recuperar-la a través d'un ferm bloqueig, en el que ha passat a la història com "Setge de Santa Cecília". Brito ja n'era, llavors, el governador, i també esdevingué decisiva la seva contribució a l'èxit de la resistència. El maig de 1647, ho tornava a intentar el jove virrei francès príncep de Condé, basant la seva estratègia en un atac ràpid i en un assalt a les muralles abans de 20 dies. Amb ell, l'acompanyaren els mariscals Marchin i Grammont, més 8.000 homes i 5.000 cavalls, i un parc d'artilleria de 33 peces. La guarnició defensora comptava amb només 4.000 soldats. El setge s'inicià el 12 de maig de 1647, durà 35 dies, fins que Condé hagué de llevar-lo el 16 de juny següent, després d'un sanguinolent carnatge. La base de l'atac, fou l'artilleria i l'intent de minar punts febles de la muralla. El 21 de maig s'havien instal·lat les bateries, i el 27 començava l'atac artiller contra el castell. Les defenses medievals lleidatanes, havien estat arranjades i substituïdes, en la seva major part, per fortificacions modernes que resistiren els bombardejos sense deixar que s'hi fes cap forat enlloc. Les mines semblaven l'únic camí possible per reeixir, però l'orografia del terreny no ajudava gens. Els assalts en massa eren rebutjats amb molt d'esforç i sacrifici; el 29 i el 30 de maig, es va lluitar molt durament al voltant del convent de Sant Francesc.

Les mesures que va adoptar Brito per neutralitzar l'atac francès, van resultar d'allò més encertades. Brito sabia que per resistir fins a rebre un ajut exterior (es formava una petita host de socors de 4.000 homes a l'Aragó), era essencial desbaratar els intents dels atacants i incomodar-los al màxim. Per aconseguir-ho, apostà per continúes i furioses sortides, per sorpresa i amb escamots volants especialment escollits i instruïts, comptant amb informació sobre les defenses de l'enemic (punts febles, guàrdies, contrasenyes, etc., -que aconseguia amb suborns a preu d'or-). Brito sortia sempre de dia, menys un cop que, inesperadament es valgué de la negre nit per causar una hecatombe en l'exèrcit gal. La primera meitat de juny, incrementà les sortides en nombre i ferocitat. Les dels dies 3 i 6 de juny, van ser d'una extraordinària violència, aconseguint, amb grans pèrdues, fer fora els francesos de les trinxeres, mal que l'endemà Condé tornava a recuperar les posicions. Brito canvià de tàctica, i ordenà disparar, no sobre els oficials i alts comandaments, sinó exclusivament sobre enginyers, minadors i demés gent del servei de les mines. Va ser una decisió molt encertada; els militars es podien reemplaçar, els tècnics minaires, no. A 12 de juny, la quasi totalitat del personal francès encarregat de minar, era mort o ferit. Mancat de tècnics minadors, delmat el seu exèrcit d'efectius, amb problemes d'abastament, i caient molts mercenaris a sou en les propostes de Brito perquè es passessin de bàndol, Condé va haver d'admetre la seva impotència davant del brillant general portuguès, i va plegar. Per carta a la Reina regent, va admetre que hagués preferit enfrontar-se a una guarnició amb 3.000 homes veterans més, que no pas a Brito. En l'imaginari francès, els soldats gals creien que Brito es convertia en llop per les nits, i que rondava les trinxeres observant-los, oïnt allò que deien i assabentant-se de tot.

El 13 de juny Brito encapçalà una de les més perilloses sortides, en la qual va ser ferit greument a trets de mosquet al ventre i a la cama. Va morir mesos més tard, probablement a conseqüència d'aquestes ferides, a Saragossa, on havia restat pres (com a mesura preventiva per evitar que es batés en duel contra el general Antonio de Saavedra) tot just un any després d'haver estat creat vescomte de Tèrmens, plaça que havia assaltat l'abril de 1646 amb una astúcia de les seves.

[MG]

BNM, *Manuscritos*, reg. 2.378; BC, Ms. 194 i F.Bons. núm. 6.069; PLEYÁN DE PORTA, JOSÉ. *Apuntes de historia de Lérida...* Lleida, 1873, p. 265-267; PRIETO LLOBERA, PATRICIO. *Los sitios de Lérida*. Lérida: IEL, 1945, p. 31-35; SANABRE, JOSÉ. *La acción de Francia en Cataluña en la pugna por la hegemonía de Europa (1640-1659)*. Barcelona: Real Academia de Buenas Letras, 1956, p. 376-382; ETTINGHAUSEN, HENRY. *La*

Planta del sitio de Lérida en 1646, original de Herman Pannells.

M. S. n.º 2.377 de la Biblioteca Nacional. Madrid, (0'59 por 0'50 ms.)

Los Sitios de Lérida - Lámina III

Foto: Archivo fotográfico del Instituto de Estudios Ilerdenses, Lérida. — Clisé: Laboratorio fotográfico de la Biblioteca Nacional, Madrid

A C a r n ! Publicació electrònica d'Història Militar Catalana

Director: Manel Güell [mguell@altanet.org]; **Col·laboradors:** Ramon Perelló, Joan-Hilari Muñoz i Sebastià; Josep M. Grau, Roser Puig, Josep M. Güell, Jordi Rovira, Núria Florensa i Soler; **Imatges:** (Per ordre d'aparició) *Portada* – Reproducció d'una part de les pintures murals de la conquesta de Mallorca (f. s.XIII), Barcelona, Palau Major, Saló del Tinell [www.museuhistoria.bcn.es/cat/perdins/index.htm]; *Sumari* – Gravat de la lapidació de Sant Esteve [www.romanicoaragones.com/31-Sotonera], Portal de l'església parroquial d'Aldover, s.XXI [Copyright de J.H.Muñoz]; *Portades de llibres* [MG i internet –firma recensions-]; *Expugnare Oppidum* – Gravat setge de 1646 [AHML]

A C a r n ! no es considera responsable de l'opinió, tendència ideològica o contingut empíric que puguin semblar indicar o expressin els articles i col·laboracions que ciberpublica. *A C a r n !* és un projecte personal, pensat, dissenyat, desenvolupat, omplert, gestionat i distribuït per Manel Güell amb ajut de col·laboradors, que ofereix un espai web de contingut semiobert i lliure circulació per acollir tota participació capaç d'aportar informació, debat, crítica, suggeriments, etc., amb els quals ampliar el coneixement de la història militar de Catalunya. Existeix, en tot cas, el compromís tàcit de rigorositat pel que fa al tema de citació i referències bibliogràfiques, compromís que s'exigeix a tot col·laborador que hi vulgui publicar. Aquesta publicació és lliure i gratuïta i els cibernscriptors ho són únicament a tall d'haver estat inclosos al mailing d'enviaments; no es cobra preu ni retribució, ni tampoc es paga cap aportació.

A C a r n ! penjarà en una site, sengles versions de cada número, en català i en castellà, però no garanteix les condicions i/o la correcta prestació dels serveis que aquella web oferti als usuaris d'Internet per terceres persones alienes a la nostra publicació, ni tampoc que aquests compleixin la normativa vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal i comerç electrònic. Tampoc es fa responsable dels possibles danys ocasionats per interferències, desconnexions, virus informàtics, avaries telefòniques, sobrecàrregues, retards o bloquejos de la xarxa, o altres perjudicis del sistema electrònic, ni molt menys dels danys que puguin causar terceres persones mitjançant il·legítimes intromissions, fóra del nostre absolut control.

<http://perso.wanadoo.es/ramon19630427>
www.irmu.org > Notícies; www.delaguerra.org > Enllaços